

Upozorenje na rizike

INFORMACIJE O INVESTICIJSKIM INSTRUMENTIMA I UPOZORENJE NA RIZIKE VEZANE UZ INVESTICIJSKE USLUGE

1. Društvo omogućuje svojim klijentima sklapati naloge, osobito sa sljedećim investicijskim instrumentima: obveznice, dionice, ETF, udjeli u fondovima, investicijski certifikati, varanti, opcije, futures i izabrani OTC derivati (npr. swapovi, forwardi).
2. **Obveznica** je vrijednosni papir uz koji se veže pravo na otplatu dužnog iznosa i obveza izdavatelja ovo pravo ispuniti. Važne činjenice i rizike vidi st. 7.
3. **Dionica** je vrijednosni papir uz koji se vežu prava dioničara kao partnera sudjelovati u upravljanju dioničkim društvom, njegovoj dobiti i ostatku likvidacijske mase pri prestanku dioničkog društva. Važne činjenice i rizike vidi st. 7.
4. **Exchange Traded Funds (ETF)** fondovi kojima se trguje na burzi ili indeksne dionice su moderni financijski instrumenti koji omogućuju kupovinu cijele baze odabranog dioničkog indeksa ili druge temeljne imovine (npr. dionice, valute, roba) u obliku investicije u jedinu indeksnu dionicu (tzv. ETF dionice). ETF prodaju se na sekundarnom tržištu (burzi) po cijeni određenoj ponudom i potražnjom. Svaki ETF ima neto vrijednost imovine (NAV), no ona ne mora biti uvijek jednaka aktualnoj vrijednosti na burzi. Mogu biti bez efekta poluge i s njime (npr. ultrashort). Važne činjenice i rizike vidi st. 7.
5. **Potvrda o udjelu** je vrijednosni papir koji predstavlja udio ulagača u imovini u fondu, a uz koji su vezana daljnja prava koja proizlaze iz pravnih propisa ili statuta fonda. Važne činjenice i rizike vidi st. 7.
6. **Investicijski certifikat** je vrijednosni papir obvezničkog karaktera čija se vrijednost ili prinos izvodi iz određene temeljne imovine (npr. dioničkog indeksa). Razlikujemo razne vrste certifikata, detalji na internetskim stranicama Društva. Klijent je svjestan da izdavatelj investicijskog certifikata ima pravo bilo kada prijevremeno (tj. prije datuma dospeljeća) investicijski certifikat otplatiti. Važne činjenice i rizike vidi st. 7.
7. **Društvo upozorava Klijenta prije svega na sljedeće činjenice i rizike vezane uz investicijske instrumente:**
 - a. Investicijski instrumenti i/ili usluge za koje je moguće dati nalog Društvu ne moraju biti prikladni za svakog ulagača; ako niste detaljno upoznati s principima trgovanja, usluge Društva ne biste trebali koristiti.
 - b. Pretpostavljeni ili mogući prinosi nisu zajamčeni. Prošli prinosi nisu jamstvo budućih prinosa. Investicija sadrži rizik oscilacije vrijednosti, te nije zajamčen povrat investiranih sredstava.
 - c. Kod svakog oblika ulaganja mogući prinos usko je povezan s rizikom. Što je veći očekivani prinos, to je veći i potencijalni rizik. Pri trgovanju s investicijskim instrumentima u kratkoročnom horizontu prijeti povećani rizik gubitka (npr. margin trgovanja, derivati).
 - d. Investicijski instrumenti denominirani u stranim valutama također su izloženi fluktuacijama koje proizlaze iz promjena valutnih tečajeva, koje mogu imati kako pozitivan tako i negativan

utjecaj na njihov tečaj, cijene, vrednovanje ili prinose od njih u pogledu drugih valuta, eventualno njihove druge parametre (valutni rizik).

- e. Investicijski instrumenti u sebi sadrže kreditni rizik izdavatelja. Ovime se podrazumijeva opasnost da bi izdavatelj mogao ući u stečaj, uslijed čega bi investicijski instrumenti bili značajno obezvrijeđeni ili bi potpuno izgubili vrijednost. U takvom slučaju ulagač mora računati i sa time da može izgubiti i sav investirani kapital. Negativan utjecaj na vrijednost investicijskih instrumenata može imati i smanjenje rejtinga izdavatelja.
- f. Dostupnost ili prodajnost investicijskih instrumenata može se razlikovati, te iz tog razloga određeni investicijski instrument može biti teško kupiti ili prodati (rizik likvidnosti).
- g. Ulaganje u investicijske instrumente općenito je povezano s određenim rizicima koji potječu osobito iz naravi konkretnog investicijskog instrumenta, te također iz pravnih propisa i običaja pripadajućih financijskih tržišta odnosno zemalja (pravni rizik).
- h. Prije nego što potpišete ugovor s Društvom, trebali biste ga dobro pročitati i razumjeti sve njegove odredbe.
- i. Ako klijent iskoristi investicijsko savjetovanje, to čini isključivo na temelju vlastite odluke, te pri tome izričito izjavljuje da je svjestan toga da se savjet pružen od strane Društva može u budućnosti pokazati kao neispravan, da investicije provedene na njegovom temelju mogu rezultirati gubitkom, te da Društvo može bilo kada, ovisno o daljnjem razvoju, svoj savjet u budućnosti opozvati ili promijeniti i u oprečan savjet. Društvo pruža klijentu samo savjete, same investicijske odluke uvijek donosi klijent koji za njih snosi punu odgovornost.
- j. Naknade koje proizlaze iz trgovanja uvijek na negativan način utječu na rezultat investiranja. Naknade Društva primjenjuju se i u slučaju da je rezultat ulaganja gubitak. Značajan faktor koji negativno utječe na rezultat investiranja je tzv. spread, dakle razlika u tržišnim cijenama između ponude i potražnje (bid/ask).
- k. Uslijed pada trgovačkog sustava možete pretrpjeti brzi gubitak. Za pad trgovačkog sustava Društvo ne snosi odgovornost.
- l. Za financiranje rizičnih investicija ne biste trebali koristiti izvore koji su vam potrebni za financiranje osnovnih životnih potreba.
- m. Davanje naloga STOP-LOSS uvijek ne mora nužno ograničiti gubitke na određenu svotu. Ova se činjenica odvija naročito prema likvidnosti i volatilnosti konkretnog investicijskog instrumenta. Davanje STOP-LOSS naloga neće zaštititi investiciju u neke derivate (npr. turbo certifikate, futures) u vrijeme kada je zatvoreno tržište gdje je STOP-LOSS bio izdan, a u vrijeme izvan poslovnog vremena tržišta dođe do pada/rasta temeljne imovine derivata.

Načini ograničavanja rizika:

- a. Diverzificirajte svoje investicije. Investiranjem u razne investicijske instrumente, eventualno dionice iz raznih sektora, moguće je smanjiti ukupan rizik investicije. Preduvjet za deversifikaciju je posjedovanje dovoljne količine sredstava.
 - b. Redovito (dnevno) pratite stanje i vrijednost svojih investicija, najbolje u klijentskom VIP odjeljku, na internetskoj stranici Društva, i dostavljenim mjesečnim izvješćima, samo tako ćete moći na vrijeme reagirati na njihov razvoj.
 - c. Utvrdite je li tržište investicijskim instrumentima na kojem namjeravate investirati dovoljno likvidno.
 - d. Koristite limitne naloge kako vaši nalozi ne bi bili izvršeni po nepovoljnom tečaju.
 - e. Koristite naloge tipa STOP-LOSS za ograničenje vašeg eventualnog gubitka.
8. **Turbo certifikati** (također knock-out certifikati ili mini futures) su vrlo rizični investicijski instrumenti, derivati s efektom poluge čija vrijednost ovisi o vrijednosti temeljne imovine, npr. dioničkog indeksa. Rizik vezan za kupovinu turbo certifikata ovisi o veličini financijske

poluge. Ovi su instrumenti opremljeni tzv. knock-out limitom koji sprječava obvezu dodatnog financijskog pokrića na strani ulagatelja. U slučaju da vrijednost temeljne imovine (npr. dioničkog indeksa) bilo kada tijekom trajanja turbo certifikata postigne ili probije knock-out granicu, turbo certifikat je od strane izdavatelja automatski okončan i namiren. Postoji velika vjerojatnost da može doći do gubitka svih investiranih financijskih sredstava, kod većih financijskih poluga i u vrlo kratkom vremenskom horizontu. No istovremeno ovi turbo certifikati nude veliki potencijal dobiti. Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice i rizike vezane uz turbo certifikate:

- a. Kod turbo certifikata može biti izdana manja količina komada, što znači veći rizik likvidnosti. Time kod pojedinih turbo certifikata može doći do velikih oscilacija tečaja osobito u blizini knock-out granice.
- b. U izdavačkim uvjetima izdavatelja pripadajućeg certifikata određene su situacije u kojima izdavatelj može prestati kotirati ovaj certifikat.
- c. Rizik kod investiranja u turbo certifikate počiva u nepovoljnom razvoju temeljne imovine. Postizanje knock-out limita i pri kratkoročnoj oscilaciji vrijednosti u rastućem trendu vodi čak i do potpunog gubitka investiranog kapitala.
- d. Na vrijednost turbo certifikata utječe cijeli niz faktora, osobito vrijednost temeljne imovine i visina financijske poluge (eksternog financiranja). Tijekom vremena uslijed troškova eksternog financiranja mijenja se visina knock-out limita na štetu otvorene pozicije. Gore navedeno uzrokuje da i kad se cijena temeljne imovine ne promijeni, tečaj turbo certifikata može padati.
- e. Vrijednost turbo certifikata uvijek reagira na promjene vrijednosti temeljne imovine. Što je veća financijska poluga kod turbo certifikata, to je investicija riskantnija. Financijska poluga omogućuje s jedne strane veći dobitak, no istovremeno s druge strane donosi i veći rizik gubitka. Financijska poluga djeluje u oba smjera.
- f. Spread između tržišne ponude i potražnje određuje u pravilu sam izdavatelj koji je u pravilu jedini održavatelj tržišta. U slučaju komplicirane strukture turbo certifikata (i drugih vrsta certifikata) nužno je upozoriti na manju transparentnost cijena (ispravnost kotacije) i to osobito kod indeksa konstruiranih od strane samog izdavatelja, kod tematskih certifikata emitiranih na određeni portfelj izabranih investicijskih instrumenata (npr. tehnološke dionice) ili u slučajevima kada izdavatelj može pojedine dionice u indeksu mijenjati.
- g. Contango efekt nastaje prilikom pomicanja (futures) ugovora koji su temeljna imovina turbo certifikata. Radi se o situaciji kada je prilikom pomicanja temeljnih ugovora cijena kasnijeg ugovora veća od cijene ugovora s kraćim terminom dospijeća. Ova situacija vodi do toga da izdavatelj turbo certifikata dobiva za svoju investiciju sve manji broj ugovora. Stoga Contango efekt negativno utječe na cijenu turbo certifikata. Contango efekt prije svega se tiče certifikata kod kojih su temeljna imovina ugovori na sirovine.

Načini ograničenja rizika:

Koristite naloge STOP-LOSS u kojima odredite tzv. stop cijenu, pri čijem će postizanju doći do aktivacije naloga za zatvaranje pozicije.

9. **Varanti** vrlo su rizični investicijski instrumenti, derivati s efektom poluge. Radi se o sekuritiziranim opcijama čija vrijednost ovisi o vrijednosti i volatilnosti temeljne imovine (npr. dionice), dospijeću, realizacijskoj cijeni i financijskoj poluzi. Varanti su investicijski instrumenti čijom kupnjom vlasnik stječe pravo kupiti (call varant) ili prodati (put varant) na unaprijed određeni termin određenu temeljnu imovinu (npr. dionice) po unaprijed određenoj cijeni. Vlasnik call varanta stekao je pravo kupiti temeljnu imovinu za fiksnu cijenu. Rizik

vezan uz kupnju varanta osobito ovisi o veličini financijske poluge i vremenu isteka važenja (ekspiracije). Postoji velika vjerojatnost da može doći do gubitka svih investiranih financijskih sredstava, a kod većih financijskih poluga i u vrlo kratkom vremenskom horizontu. No istovremeno varanti nude i veliki potencijal dobiti. Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice i rizike vezane uz varante:

- a. Rizik kod investicija u varante počiva u nepovoljnom razvoju temeljne imovine. U nekim slučajevima ovaj razvoj može dovesti do totalnog gubitka investiranog kapitala.
- b. Kod varanta u pravilu je emitirana manja količina komada, što znači veći rizik likvidnosti. Time kod pojedinih varanta može doći do posebno velikih oscilacija vrijednosti.
- c. Na vrijednost varanta utječe cijeli niz faktora, kao npr. vrijeme dospijea ili volatilnost temeljne imovine. To znači da i kad se temeljna imovina ne mijenja, vrijednost varanta može padati. Na temelju ograničenog vremena važenja, kod varanta se dnevno mijenja vremenska vrijednost. Što se više približava kraj dospijea (ekspiracije) varanta, to intenzivnije opada njegova vremenska vrijednost, sve dok se na kraju ne izjednači s nulom. Visoka vremenska vrijednost može povećati tečajni rizik. Iz gore navedenih razloga su dakle investicije u varante s visokom vremenskom vrijednošću neposredno pred istekom njihova dospijea vrlo riskantne. Načelno ne preporučamo kupnju varanta neposredno pred istekom njihova dospijea.
- d. Kupovina varanta s visokom volatilnošću vrlo je spekulativna, isto kao i kupnja varanta s velikom polugom.
- e. Vrijednost varanta reagira načelno na promjene vrijednosti temeljne imovine, ali ne linearno. Efekt poluge kod varanta može značiti s jedne strane veću dobit, no istovremeno s druge strane i veći rizik gubitka. Naime, financijska poluga djeluje kod varanta u oba smjera. Što je veća financijska poluga kod varanta, to je pak investicija riskantnija. Vrlo visoki efekt poluge odnosi se prije svega na varante s vrlo kratkim rokom do dospijea. Unutarnja poluga može se tijekom držanja pozicije mijenjati.
- f. Jedina šansa za dobit pri investiciji u varante počiva u porastu vrijednosti varanta. Od strane izdavatelja varanta ne isplaćuju se nikakve dividende ni kamate, dakle, tečajne gubitke nije moguće kompenzirati drugim dodatnim prinosima.
- g. Varant će propasti kao bezvrijedan, što znači potpuni gubitak, ako se u sklopu realizacije ulagatelj odrekne prava na primjenu, zakasni s primjenom prava ili ako u vrijeme isteka ima unutarnju vrijednost nula, tj. nalazi se „izvan novaca“. U ovim slučajevima ulagatelj gubi sav uloženi kapital.

Načini ograničenja rizika:

- a. Koristite naloge STOP-LOSS, u kojima odredite tzv. stop cijenu, pri čijem postizanju će doći do aktiviranja naloga za zatvaranje pozicije.
- b. Neprestano pratite tržišni razvoj varanta i njihovo dospijea, kako biste pri visokoj volatilnosti tržišta na vrijeme mogli reagirati, te tako spriječiti (potpuni) gubitak.
- c. Informirajte se o tome može li varant biti realiziran kontinuirano (američke opcije) ili samo na dan dospijea (europske opcije), koliko varanta je potrebno da bi se očuvala vrijednost temeljne imovine. Informirajte se o tome je li pri primjeni dodana temeljna imovina ili se koristi financijska namira. Uvijek pazite na datum dospijea, jer Društvo bez službenog naloga neće varant realizirati.
- d. Uvijek je nužno uzeti u obzir sporedne naknade vezane za kupnju ili prodaju varanta (npr. za dodavanje temeljne imovine). U ekstremnom slučaju sporedne naknade mogu premašiti cijenu varanta.

10. **Opcije** su vrlo rizični investicijski instrumenti, derivati s efektom poluge. Opcijski ugovor sadrži dogovor između dva subjekta, kupca i prodavatelja. Kupac dobiva opcije kupnjom opcije za opcijsku premiju (tržišna cijena opcije), pravo kupiti ili prodati određene financijske instrumente po unaprijed dogovorenoj cijeni u dogovoreni dan ili bilo kada u roku do toga dana. Kupac opcije (u dugoj poziciji) ima pravo izabrati hoće li opciju primijeniti ili ne. Prodavatelj opcije (u kratkoj poziciji) prema tome mora ili ne mora ugovor realizirati. Opcija može biti ili kupovna (call), ili prodajna (put), što znači ili pravo kupiti ili prodati. Opcije se dijele na europske i američke. Kupac europske opcije ima pravo opciju primijeniti u jednom trenutku – prilikom njenog dospijea. Pored toga kupac američke opcije ima pravo primijeniti opciju bilo kada od datuma ugovora do datuma dospijea opcije. Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice i rizike vezane za opcije:
- Rizik kod investicija u opcije počiva u nepovoljnom razvoju temeljne imovine. U nekim slučajevima ovaj razvoj može dovesti čak i do potpunog gubitka uloženog kapitala.
 - Na tečaj opcije utječe cijeli niz faktora, kao npr. vrijeme dospijea ili volatilnost temeljne imovine. To znači da i kad se temeljna imovina ne promijeni, vrijednost opcije može padati. Na temelju ograničenog vremena važenja, kod opcija se svakodnevno mijenja vremenska vrijednost.
 - Efekt poluge može kod opcija s jedne strane značiti veću dobit, no istovremeno s druge strane i veći rizik gubitka. Naime, financijska poluga kod opcija djeluje u oba smjera. Vrlo visoki efekt poluge odnosi se prije svega na opcije s vrlo kratkim rokom do dospijea.
 - Opcija će propasti kao bezvrijedna, što znači potpuni gubitak, ako se u sklopu realizacije ulagatelj odrekne prava na primjenu, zakasni s primjenom prava ili ako u vrijeme isteka ima unutarnju vrijednost nula, tj. nalazi se „izvan novaca“. U ovim slučajevima ulagatelj gubi uloženi kapital i sve s njim povezane transakcijske pristojbe.

Načini ograničavanja rizika:

- Koristite naloge STOP-LOSS, u kojima odredite tzv. stop cijenu, pri čijem postizanju će doći do aktiviranja naloga za zatvaranje pozicije.
 - Neprestano pratite tržišni razvoj opcija i njihovo dospijee, kako biste pri visokoj volatilnosti tržišta mogli na vrijeme reagirati, te tako spriječiti (potpuni) gubitak.
 - Informirajte se o tome može li opcija biti realizirana kontinuirano (američke opcije) ili samo na dan dospijea (europske opcije). Informirajte se o tome je li prilikom primjene dodana temeljna imovina ili se koristi financijska namira. Uvijek pazite na datum dospijea, jer Društvo bez službenog naloga opciju neće realizirati.
11. **Valutni swapovi** su derivati koji služe prije svega za zaštitu od valutnog tečajnog rizika otvorenih pozicija u investicijskim instrumentima denominiranim u stranim valutama. Valutni swap predstavlja obvezu banke kupiti od Klijenta, (odn. prodati) dogovorenu količinu novčanih sredstava u jednoj valuti za dogovoreni iznos u drugoj valuti na fiksno dogovoreni datum za dogovoreni spot tečaj, te istovremeno obvezu banke da će mu natrag prodati (odn. otkupiti) istu količinu novčanih sredstava u prvoj valuti za dogovoreni iznos financijskih sredstava u drugoj valuti na fiksno ugovoreni kasniji datum za forward tečaj. Razlika spot i forward tečaja ovisi o razlici kamatnih stopa pripadajućih valuta. Valutne swapove moguće je sklopiti isključivo na tržištima OTC (s bankom). Valutni swapovi u pravilu su kratkoročni. Društvo upozorava Klijenta da rizik valutnog osiguranja uz pomoć swapa počiva prije svega u troškovima ugovaranja i financiranja swapa. U slučaju razvoja valutnog tečaja u korist pozicije Klijenta, troškovi valutnog swapa predstavljaju za Klijenta gubitak.

12. Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice i rizike vezane za korištenje kredita ili pozajmice za trgovanje investicijskim instrumentima (dalje u tekstu „margin trgovanje“):
- a. Prije nego što odlučite iskoristiti uslugu pružanja kredita ili pozajmice za trgovanje financijskim instrumentima (tj. margin trgovanje), trebali biste razmisliti, jeste li dobro financijski osigurani za slučaj nepovoljnog razvoja na tržištima kapitala, te jeste li u stanju otplaćivati kamate na kredit ili pozajmicu. Iako korištenje kredita za kupovinu investicijskih instrumenata može povećati prinos, također predstavlja povećani rizik gubitka na koji Društvo ovime izričito upozorava.
 - b. Kamata koju ćete platiti za posuđeni novac može biti veća nego vaša dobit iz trgovanja. Visina kredita zahvaljujući kamatama može rasti i za vas će značiti gubitak ako tržišna vrijednost kupljenih investicijskih instrumenata bude padala ili stagnirala. Iz ovog razloga vas molimo da posvetite više pažnje tome da vrijednost investicijskih instrumenata uvijek dovoljno premaši ukupan iznos kredita ili pozajmice.
 - c. Rizik gubitka je kod margin trgovanja povećan djelovanjem efekta poluga kada pri nepovoljnom razvoju tečaja za vašu poziciju i nemogućnosti povećanja marže na traženu vrijednost (ili vremenskom pritisku) možete izgubiti sva uložena sredstva u vrlo kratkom vremenu. Što veća je financijska poluga, to veći rizik ima pozicija.
 - d. Nakon otvaranja margin trgovanja, bezuvjetno je nužna neprestana dostupnost vaša ili vašeg opunomoćenika putem telefona. U slučaju da vas broker ne zatekne u svezi financiranja margin trgovanja, vaša margin pozicija i bez vašeg naloga može biti u skladu s OUP ili Ugovorom zatvorena. Eventualna preostala financijska sredstva nakon odbitka troškova bit će prenesena na vaš financijski račun kod Društva.
 - e. Pri padu vrijednosti investicijskih instrumenata u sklopu margina ispod kritične granice, broker ima pravo margin poziciju zatvoriti (tzv. margin close). Budući da u ovim situacijama često značajnu ulogu igra vremenski pritisak, može se dogoditi da će iz ovog prisilnog zatvaranja pozicije za vas nastati daljnja financijska obveza čija visina nije ograničena (debit na financijskom računu i troškovi povezani s ovim debitom), što primete na znanje potpisom Ugovora i s čime ste suglasni.
 - f. Društvo nije dužano uzimati u obzir obećanje povećanja margina, odlučujuće je trenutno stanje imovine portfelja ili na investicijskom računu klijenta.

Margin trgovanjem podrazumijeva se trgovina financirana na neki od niže navedenih načina:

- a. repo trgovina
- b. buy and sell ili sell and buy trgovina – sporazum o kupovini i povratnoj prodaji iste količine vrijednosnih papira sklopljeni s jednom protustranom u jednom trenutku s različitim danima namire
- c. kreditni okvir
- d. dopušteni debit

Načini ograničavanja rizika:

- a. Ne posuđivati novac ili vrijednosne papire na gornjoj granici kreditnog limita.
- b. Korištenje naloga STOP-LOSS, u kojima ćete odrediti tzv. stop cijenu, pri čijem će postizanju doći do aktivacije naloga za zatvaranje pozicije.
- c. Pri padu osiguranja kredita od strane Društva dobit ćete poziv (tzv. margin call), iz kojeg vam proizlazi obveza da u što kraćem roku na vaš račun dodate još novca ili investicijskih instrumenata. Za ovaj slučaj biste trebali imati spremnu npr. ovu strategiju:

- brzi pristup novcu kako biste ga mogli prosljediti na vaš investicijski račun u vrlo kratkom roku (uplata na klijentski račun ili žurna bankovna transakcija);
 - brzi pristup investicijskim instrumentima kao biste ih mogli prenijeti na vaš portfelj račun vrijednosnih papira u kratkom roku;
 - imati popis investicijskih instrumenata koje ste spremni odmah prodati;
- d. Brza reakcija. Na margin call neophodno je brzo reagirati. U slučaju da nećete reagirati, ili reagirati dovoljno brzo, može doći do prisilnog zatvaranja vaših margin pozicija.
- e. Biti neprestano dostupan, eventualno opunomoćiti zastupnika za komuniciranje i djelovanje s Društvom.

13. Klijent je svjestan da **short sale** (kratke prodaje) strategije trgovanja sa sobom donose visoki rizik. Ovu je strategiju moguće primijeniti ako Klijent pretpostavlja pad tržišne vrijednosti investicijskih instrumenata. Klijent će posuditi investicijski instrument kod kojeg očekuje pad vrijednosti, te će isti prodati. Ako se očekivanje pokaže kao ispravno, kupit će kasnije pripadajuće investicijske instrumente natrag za nižu tržišnu cijenu od one za koju ih je prodao, te ih nakon toga vratiti. Dobit klijenta je razlika između prodajne i kupovne cijene. U slučaju da se očekivanje pokaže kao neispravno, ostvaruje gubitak. Posuđene vrijednosne papire moguće je bilo kada djelomično ili u potpunosti vratiti (dakle zatvoriti kratku poziciju). Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice povezane s ovom strategijom:

- a. Pri dugoj kupovini investicijskih instrumenata Klijent može izgubiti najviše uloženi iznos. Pri neuspješnom short sale, vrijednost investicijskog instrumenta proizvoljno može rasti, tako da visina gubitka Klijenta teoretski nije ničime ograničena.
- b. Ostali rizici vidi stavak 12. ovoga čl.

Načini ograničavanja rizika:

Korištenje naloga STOP-LOSS, u kojem odredite tzv. stop cijenu, pri čijem će postizanju Društvo zatvoriti poziciju. Dalje vidi stavak 12.

14. Klijent je svjestan da **day-trading** (trgovanje tijekom dana) strategija trgovanja sa sobom donosi povećani rizik. Day-trading je strategija pri kojoj Klijent kupuje i prodaje iste investicijske instrumente ili drugu imovinu tijekom jednoga ili najviše nekoliko poslovnih dana. Društvo upozorava Klijenta osobito na sljedeće činjenice povezane s ovom strategijom:

- a. Troškovi naknada na intra-day trgovanje uvijek su visoki, a to i onda kad su naknade za pojedino trgovanje niske. Trgovanje tijekom dana je agresivna trgovačka strategija s velikom količinom sklopljenih trgovina pri čemu Klijent plaća naknadu za svaku pojedinačnu trgovinu. Ukupni izdaci za naknade dakle mogu bitno produbiti gubitak Klijenta ili značajno umanjiti njegovu dobit.
- b. U određenim okolnostima može biti teško ili čak nemoguće investiciju u investicijskim instrumentima ili stranim valutama prenijeti natrag u novčana sredstva u domaćoj valuti ili ne mora biti moguće realizirati ovu promjenu brzo i po očekivanoj cijeni. Takva situacija može nastati, na primjer, ako tržišta kapitala počnu iznenada brzo padati ili kad je trgovanje obustavljeno. Vrijedi načelo da što je investicijski instrument volatilniji (što češće i značajnije se mijenja njegova cijena na tržištu) to je veća vjerojatnost da prilikom izvršavanja transakcija može doći do komplikacija.

- c. Klijent može pretrpjeti gubitak uslijed pada trgovačkih sustava ili pripadajućeg komunikacijskog sredstva koje koristi za izdavanje intra-day naloga i praćenje njihove provedbe, praćenje informacija o tržištu i slično.

Načini ograničavanja rizika:

Korištenje naloga STOP-LOSS, u kojem odredite tzv. stop cijenu, pri čijem će postizanju doći do aktivacije naloga za zatvaranje pozicije.

15. Društvo može upotrijebiti investicijske instrumente Klijenta za trgovanje na svoj račun ili na račun drugog klijenta ako je Klijent prethodno i izričito dao suglasnost za korištenje investicijskih instrumenata u točno određenim uvjetima. Klijent svoju suglasnost mora dati pismeno ili na drugi istovrijedan način (npr. na snimanu telefonsku liniju). Rizici vezani za korištenje investicijskih instrumenata Klijenta na vlastiti račun Društva ili na račun drugog klijenta počivaju osobito u ne vraćanju investicijskih instrumenata uslijed nepovoljnog razvoja opisanog u stavku 13.
16. U svezi primanja naloga od Klijenta, **Društvo ne pruža pravno, porezno, računovodstveno ili slično savjetovanje**. Ako je klijent zainteresiran za savjetovanje ove vrste, Društvo preporučuje da se obrati kvalificiranoj osobi ovlaštenoj za pružanje pripadajuće usluge savjetovanja.
17. Društvo upozorava Klijenta na činjenicu da provođenjem nekih uputa Klijentu mogu nastati daljnje financijske obveze od ugovornih, te je stoga Društvo ovlašteno prije provedbe naloga zatražiti od Klijenta suglasnost za provedbu ovog naloga i to putem telefona, eventualno pismeno ili elektroničkom poštom.
18. Klijent je svjestan da isplate prinosa iz držanja ili raspolaganja s investicijskim instrumentima podliježu u pravilu važećim porezima i pristojbama. Ako iz pripadajućih propisa ili iz Ugovora ne proizlazi drugačije, Društvo za Klijenta ne osigurava podmirenje nikakvih poreza i pristojbi u svezi s pružanjem usluga prema Ugovoru, niti ih Klijentu naplaćuje. Oporezivanje investicija ovisi o osobnim mogućnostima Klijenta, te se može mijenjati. Klijent snosi potpunu odgovornost za ispravno oporezivanje.
19. Klijent je svjestan da mu u svezi s investiranjem u investicijske instrumente mogu nastati daljnji troškovi i obveze koje proizlaze iz pravnih propisa, eventualno unutarnjih propisa izdavatelja ovih investicijskih instrumenata, koje se mogu odnositi osobito na obvezu prijaviti udio u pravima glasa u društvu ili obvezi učiniti ponudu preuzimanja. Klijent je svjestan da mu slične obveze mogu nastati i prema inozemnim pravnim pravilnicima.